

VIZITKA

EVA KATRUŠÁKOVÁ SE NARODILA V ČESKÉM TĚŠÍNĚ. VYSTUDOVALA ANGLISTIKU A BOHEMISTIKU NA FILOZOFICKÉ FAKULTĚ UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUČI. UČILA NA GYMNÁZIU. V ROCE 1998 ZALOŽILA JAZYKOVOU ŠKOLU, KTERÁ VYUČUJE OSM JAZYKŮ A POSKYTUJE PŘEKLADATELSKÉ SLUŽBY. NA JAŘE 2006 ODSTARTOVALA ROZSÁHLOU KAMPAŇ CELÉ ČESKO ČTE DĚTEM. V ROCE 2010 OBDRŽELA VÝROČNÍ CENU NADACE ČESKÝ LITERÁRNÍ FOND A V ROCE 2013 BYLA FINALISTKOU SOUTĚŽE ERNST AND YOUNG SOCIÁLNĚ PROSPĚŠNÝ PODNIKATEL ROKU 2012. MÁ ŘADU DALŠÍCH OCENĚNÍ. SPOLU S MANŽELEM VYCHOVÁVÁ DESETILETOU DČERU NINU. SYN TOMÁŠ TRAGICKY ZEMŘEL V ROCE 2007.

pUSA

na dobrou noc

Před deseti lety označovali Evu Katrušákovou za snílka. Nenechala se však odradit a odstartovala kampaň Celé Česko čte dětem, která dnes patří mezi největší tuzemské projekty na podporu čtení, svým zaměřením je však unikátní.

Text: LUCIE DRAHOŇOVSKÁ / Foto: MICHAL SVÁČEK, MAFRA

Pracovně trávíte spoustu času na cestách. K jakým knihám ráda sáhnete? Dnes si s sebou vezu knížku *Žena a muž v rodině* – rozhovory s výtečnými českými rodinnými psychoterapeuty, klinickou psycholožkou Ludmilou Trapkovou a sexuologem Vladislavem Chválou. Rodina je tady prezentována jako orchestr. Otázka zní, jak se opakovaně vyladuje celek. Podstatná část textu je věnována dítěti v rodině. Malému, ale i tomu dospívajícímu. Je to moudrá kniha.

A když cestujete s dcerou?

Poslední dobou nesmějí chybět kreativní knížky pro dívky. Nina chodí pátým rokem do kroužku kreslení. Snažíme se u ní rozvíjet nejen lásku ke čtení, ale i cit pro výtvarné umění. Teď jsme si s sebou do Prahy vzaly úžasnou publikaci *Proč obrazy nepotřebují názvy* Ondřeje Horáka. Myslím si, že právě tento titul je

určený ke společnému čtení rodičů a dětí.

Co vám kdysi četli vaši rodiče?

Z útlého dětství si už mnoho názvů knih nepamatuji. Ale vím, že nám s bratrem četli. Nejen rodiče, ale i teta a babička. Zvláštní místo zaujímá Andersenova pohádka, která se mi dodnes jeví jako sekvence živých obrazů: *Děvčátko se sirkami*. Je velmi smutná. Z takzvané dívčí literatury jsem se asi v šesté třídě nadchla pro *Annu ze Zeleného domu* kanadské autorky Lucy Maud Montgomeryové. Vypráví o holčičce ze sirotčince a o jejím životě v nové rodině. Je to kvalitní četba pro dívky, kterou bych chtěla dceři předat tak za dva, tři roky, až jí bude moci lépe porozumět.

Vyrůstala jste na česko-polském pomezí. Jaké jste měla koníčky?

Chodila jsem do folklorního souboru Olza. Před pár dny jsem se vrátila ze

setkání bývalých tanečníků a zpěváků. Nepřekvapilo mě, že jsme tam společně zpívali od pěti hodin odpoledne do tří do rána, aniž bychom zopakovali jedinou písničku. Parta, ve které jste dospívali, má i po mnoha letech obrovskou sílu.

Byli na vás v dětství rodiče přísní?

Z dnešního pohledu na výchovu – ano, byli. Ale dostali jsme od nich neocenitelný dar. Jako děti, nakonec i jako dospělí, jsme s bratrem vždy věděli, že domov je bezpečný přístav. Pocit bezpečí a pevného ukotvení je snad to nejhodnotnější, co nám láskyplná rodina může dát.

Vychovávala jste vaše děti podobně?

Dbala jsem na to, aby si vytvořily jasný žebříček hodnot. Aby věděly, že se na nás mohou vždy spolehnout. U Tomáše jsem byla o něco přísnější, než u Niny. Svoji roli přitom samozřejmě sehrál i patnáctiletý věkový rozdíl mezi nimi. Chtěli jsme s manželem, aby byli oba dobře připraveni do života. Aby si uvědomili, že jsou na světě lidé, kteří nemají tolik štěstí jako oni.

Vaše dcera Nina je asi hodně živé dítě?

To tedy ano. Chvilí neposedí a doma pak neustále zašíváme oblečení. I když koupíme v průměru patery kalhoty během dvou měsíců, nenajdeme ráno, před odchodem do školy, ani jedny bez děr. Marně jí říkám, aby začala konečně chodit vzpřímeně! Zašlo to dokonce tak daleko, že si jednu džínů upravila po svém: Schválně si je nůžkami prostříhala, protože je chtě-

la mít stejně, jako tatínek, který si koupil moderní děravé džíny. Je opravdu akční!

Střídáte se s manželem v předčítání?

Společné chvíle před usnutím máme rádi. Staly se pro nás rituálem. Když

začal manžel číst Nině *Pána Prstenů*, kniha je natolik zaujala, že nechtěli přijít o žádnou další kapitolu. Na dobrou noc čte v posledním roce většinou manžel, zatímco my si s dcerou čteme, kdykoliv máme chuť a čas. Střídáme různé knížky. Nechybí ani dětská Bible. Musím říci, že mě dcera často pobaví tím, jak si pak vykládá přečtené příběhy, a jak je zasazuje do každodenních situací.

Například?

Nedávno mi sdělila: “Mami, ta naše paní učitelka to má s námi ve třídě téměř tak složité, jako Mojžíš se svým lidem. Oni ho také ne vždy poslouchali.” Její výroky si pak zapisuji do svého diáře.

Smyslem vaší kampaně není “jen” čtení knížek, ale především sdílení společného času, prostoru a emocí.

Rodiče by měli být pro svoje děti vzorem. Zvláště pak v natolik “archaické” činnosti, jakou je čtení. Ale nestačí, abychom dali dětem knihu do ruky a přikázali jim: “Jděte si číst.” Děti potřebují vidět rodiče s knížkou v ruce. Měli bychom děti vest k tomu, aby občas daly přednost knize před pohodlnou, pasivní zábavou, ale chce to čas. Návyk na čtení se dá naučit, ale nikdo se s tím nerodí. Večerní čtení pro radost je navíc nejen pohádkou

si k němu večer neseďte a nebudete se společně nořit do příběhu. Čtení je příjemné zakončení dne, podobně jako společná modlitba. Takové decrescendo.

Když dceři čtete, zazní čeština, nebo polština?

Čtu jí polsky, protože pocházím z početné polské menšiny žijící na Slezsku. Manžel je rodák z Náměště na Hané a jeho rodiče hovoří krásnou hanáčtinou. Pokaždé, když jedeme na návštěvu ke tchánům, jsem uchválena jejich nářečím. Dcera tudíž vyrůstá v dvojjazyčném prostředí.

Vidím, že si s sebou přivezla kromě oblíbeného plyšáka, balónu a knížky také tablet.

Jen pro informaci, tablet, který vidíte, není její, ale můj. Ona svůj vlastní zatím nemá. Rozhodně nepatřím mezi skalní odpůrce moderních technologií. Naopak si myslím, že se mohou s knihou nádherně doplňovat. Tablet proto dceři nezakazuji, ale omezují dobu, po kterou ho používá. Jsem ráda, že na něm nehraje hry, ale že si v něm pouští hudbu, nebo řeší obrázkové sudoku. Výzám v současné výchově a vzdělávání se věnovala skvělá mezinárodní konference

v Lublani, které jsem se nedávno zúčastnila. Uznávaná britská spisovatelka Sue Palmer, autorka knih *Toxické dětství* a *Detoxikace dětství*, na ní hájila názor, aby dítě do sedmi let nepřišlo s tabletem vůbec nepřišlo do kontaktu.

Ale realita je jiná a tablet a mobil dnes běžně používají už i předškolní děti.

Možná, že by bylo užitečné si uvědomit, že když danou věc dělají všichni, neznamená to, že je to správné.

A nevytlačí to dané dítě do nechtěné pozice outsidera?

Známý český psycholog Jeroným Klimeš tvrdí, že právě odlišnost dítěte a umění odolat sociálnímu tlaku je základ, který bychom měli ve svých dětech pěstovat a rozvíjet. Je přirozené, že každý z nás touží, aby

jej jeho okolí akceptovalo a přijímalo. Ale ne bezhlavě a za každou cenu.

Jak jste si poradila u vlastních dětí?

U Niny jsem to dosud nijak zvlášť řešit nemusela. U Tomáše to bylo jiné. Když mu bylo patnáct, běžely v TV populární televizní reality-show jako je *Big Brother* nebo *Vyvolení*. Takové pořady jsou zcela

„Pokud nemáte v pořádku vztah se svým dítětem, zřejmě se s ním nebudete společně nořit do příběhu.“

Celorepubliková kampaň Celé Česko čte dětem vychází mimo jiné z myšlenky amerického guru předčítání Jima Trelease, který zdůrazňuje, co všechno může dát dětem pravidelné dvacetiminutové čtení. Celé Česko čte dětem se dodnes rozrostlo na třicet různých projektů, patří mezi ně například oblíbený projekt *Babička a dědeček do školky*, *Moje první kniha* nebo letos již 5. ročník *Týdne čtení dětem* v ČR, který bude slavnostně zahájen na 55. ZLÍN FILM FESTIVALU pro děti a mládež ve Zlíně. Mezi hosty se objeví spisovatelka Alena Ježková, herci nového filmu *Sedmero krkavců* – Zuzana Bydžovská, Martha Isová a Lukáš Příkazký, soubor scénického čtení LiStOVáNi a zpívat budou Petra a Radvan Královi z Městského divadla Zlín. Během Týdne čtení dětem od 1. do 7. června bude rušno v celé České republice. Připravena jsou veřejná čtení, besedy s autory, soutěže, výstavy a řada dalších pozoruhodných akcí. Bez aktivní účasti přibližně osmdesáti dobrovolníků a regionálních koordinátorů by se tato kampaň neobešla a patří jim za to obrovský dík. Aktuální mapa akcí je zveřejněna na stránkách www.celeceskoctedetem.cz.

rozhovor

proti mému přesvědčení a já jsem se mu snažila vysvětlit, že v nich nejde o reálný život, ale že se v nich aktéři programu chtějí předvádět a šokovat okolní svět. Když argumentoval, že se na to dívají všichni jeho kamarádi, navrhla jsem mu, ať jim řekne, že má příšernou matku, která má na danou věc úplně jiný názor, a proto mu to nedovolí. Tomáš mé rozhodnutí po delší době přijal.

Tehdy jste úspěšně podnikala. Proč jste se rozhodla, že se vrhnete do kampaně, která podporuje společné čtení dospělých s dětmi?

Když jsem přesvědčená, že je něco dobré, nemohu si to prostě nechat jenom pro sebe, ale ráda to šířím dál. Navíc se dokážu nadchnout, a když něco stojí opravdu za to, pustím se do toho se vší vervou.

Co na to vaši blízcí?

To víte, že jsem od svého okolí slýchala, že si přibírám další aktivity a proč chci rozjet celorepublikovou kampaň z malého města. Ale je dobré, když je člověk svým způsobem idealista a předem si neuvědomuje, co všechno ho může potkat za rohem. Možná i záměrně si to nepřipouští. Když jsem absolvovala kolotoč všech nezbytných legislativních postupů, abych mohla založit neziskovou organizaci Celé Česko čte dětem, byla jsem natolik vyčerpaná, že jsem se svěčila své mámě.

Co vám řekla?

Že to jsem přece celá já, že si chci všechno vydupat z podlahy. Prý se nezměním a s tím se mám smířit.

Tehdy jste čekala Ninu.

Myslím si, že mateřství dává ženě zvláštní sílu. Jistě v tom určitou roli sehrál můj dlouholetý tajný sen pracovat v nadaci. Rozhodla jsem se, že pro kampaň získám Václava Havla, který mi obratem odpověděl a zaštil celý projekt. Velké díky patří i Michalu Horáčkovi. Napadlo ho, aby se první čtení konalo v odsvěceném kostele svaté Anny (známém jako Pražská křížovatka, pozn. red.). Od začátku je nám velkou oporou také Michal Viewegh a jeho žena Veronika. Náš nápad lidi oslovil a od té doby se Českem šíří dál. Bylo by chybné domnívat se, že za celou kampaň stojím sama. Jsem nesmírně vděčná svým spolupracovnícům, které samostatně a s velkým každodenním nasazením pracují na několika velkých projektech současně.

Už víte, kam se kampaň vydá dál?

Naši kampaň Celé Česko čte dětem bych

chtěla postupně rozšířit o další sekci. Inspirovala mě přitom zmiňovaná konference v Lublani, odkud jsem přijela nabitá novými myšlenkami a nápady. Z velké části byla věnována pravoohemisférovým záležitostem, jako je hudba, literatura a výtvarné umění. Lajtmotivem celé konference bylo zjištění, že bychom na sebe měli nechat působit múzy a nepřečeňovat vědu, techniku a matematiku.

Co tedy našim dětem chybí?

Emoce jsou nejvíce zanedbanou sférou ve 21. století. Nehovoříme spolu, schováváme se za různé masky a naše emoce

skrýváme. Přitom existují jednoduché způsoby, abychom je začali pěstovat. Empatie je spolu s láskou jedním z nejvyšších citů, kterého je člověk schopen. Již zmiňovaná Sue Palmer zastává názor, že se prostřednictvím čtení učíme soucitu k lidem, které vůbec neznáme, protože hrdinové knížek se stávají během četby našimi kamarády a my tak s nimi prožíváme dobré i zlé. Naše šťastné dětství by mělo určovat několik slov: "Milovat/být milován", "hrát si", "chodit ven", "číst si" a "zpívat." A je přece na nás rodičích, jak s tím dál naložíme. ■

lucie.drahonovska@mfdnes.cz